האשה נקנית פרק ראשון קידושין

לא מקניא נפשה מניינא דסיפא [6] (למעוטי מאי) למעוטי חליצה סד"א תיתי בק"ו מיבמה [5] מה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא [1] ספר כריתות [2] ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה: בכסף: מנ"ל ותו הא דתנן [7] [8] האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה מנלן דמיקניא בכסף וכסף דאבוה הוא אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא [2] ויצאה חנם אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו אב ואימא לדידה [3] הכי השתא אביה מקבל קידושיה דכתיב [3] את בתי נתתי לאיש הזה ואיהי שקלה כספא ואימא ה"מ קטנה דלית לה יד לקבל קידושין אבל נערה דאית לה יד לקבל קידושין תקדיש איהי נפשה ותשקול כספא אמר קרא [4] בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה ואלא הא דאמר רב הונא אמר רב [9] מנין שמעשה הבת לאב שנאמר [5] וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה [2] אף בת נמי מעשה ידיה לאביה תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה אלא בהפרת נדרים הוא דכתיב ה"נ בהפרת נדרים הוא דכתיב [10] וכ"ת נילף מיניה [11] ממונא מאיסורא לא ילפינן וכי תימא נילף מקנסא ממונא מקנסא לא ילפינן וכ"ת נילף מבושת ופגם שאני בושת ופגם דאבוה שייך בגוייהו אלא מסתברא דכי קא ממעט יציאה

לא מקניא נפשה. דגנאי הוא לה הלכך בטול לה לתורת חליפין בקידושין ואפילו בכלי שיש בו שוה פרוטה אי יהיב לה בלשון חליפין [6] עד דיהיב לה בתורת לשון קנין או קיחה או קידושין: **מה יבמה שאינה יוצאה בגט.** דילפי' לקמן בהאי פרקין (דף יד.) כתיב [7] לה ולא ליבמה: **בכסף מנלן.** הכא עיקר ולעיל (דף ב.) אגב גרלא נקיט ליה לתרוצי לשון קנין דמתני': **זכאי בבתו.** שהכסף יהיה שלו והוא מקבל השטר והוא מוסרה לביאה על כרחה לשם קידושין בעודה נערה: **מנלן.** הך תרתי דמקניא בכסף כדקתני מתני' ומנלן שהאב זכאי בו כדקתני התם: **ויצאה חנם.** גבי אמה העבריה היוצאת מרשות אדון בסימני נערות ומלי למיכתב ויצאה חנם ולא נעי אין כסף אלא למידרש ביה אין כסף לאדון זה [8] שיוצאה ממנו אבל יש כסף לאדון אחר כשיוצאה ממנו: **ואימא לדידה.** הוי האי כסף דהתם לא כתיב אין לו כסף דתידוק מינה אין כסף לאדון זה כו' אלא הכי דוק מינה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת נערה דאית לה יד: **ואיהי תשקול כספא.** בתמיה ונעולה לדידה: **ואימא ה"מ.** דזכי ליה לקבלם בקטנה שאין לה יד דלאו בת דעה היא. ואע"ג דקרא דמוציא שם רע בנערה כתיב דכתיב (דברים כב) ונתנו לאבי הנערה לעולם דקדשה ניהלה בקטנותה: **אבל נערה דאית לה יד.** משכחינה שתי שערות גדולה לכל דבר לכל עונשין ולממון שמקחה מקח וממכרה ממכר אי הכי תקדיש נפשה כו': **בנעוריה בית אביה.** הכי דרשי לה כל זמן שבנעוריה היא של אביה דכל שבח הבא לה לאביה הוא: **לאמה.** קרא יתירא הוא ודרשי ליה בתו הרי היא לו לאמה. ובכתו נערה אשמעי' דאי בקטנה לא אינטריך השתא זנוי מזכין לה מעשה ידיה מבעיא [9]: **תיפוק ליה מבנעוריה.** אי מייתי הוי מצי למילף אלא על כרחך מדלא ילף מהתם שמעינן מינה לא לשבח נעוריה אתיא לגנופיה אינטריך גבי נדרים דקא עלייהו: **וכי תימא נילף.** ממון מנדרים ממונא מאיסורא כו': **וכי תימא נילף.** כסף קידושיה מכסף קנסא שאונס ופתוי לאביה חמשים כסף: **ממונא מקנסא לא ילפינן.** שהקנס כולו חדוש ומחדוש לא גמרינן ואכתי קידושיה מנלן דלאביה הוי: **מבושת ופגם.** דקיימא לן בכתובות (דף מ:) שהמאנס נותן בושת ופגם לאב והנהו לאו קנסא נינהו: **דאבוה שייך בגוייהו.** שיש לו דין חלק בהן שיש בידו לגייסה ולפוגמה בשביל ממון שיתנו לו דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין דהויא לה בושת ופגם ואנס זה שבא עליה מחסר ממון זה שזילזלה ולא יקפלו עליה תובעין: **אלא.** לעולם מקרא קמא דאין כסף לאדון זה נפקא ודקשיא לך ואימא לדידה מסתברא דלאביה דכי קממעטא יציאת אירוסין מדין יציאת אמה העבריה ובא לומר כאן אין כסף אבל ביציאת אירוסין יש כסף: יציאה

ואימא לדידה. ופ"ת הא ע"כ לא אינטריך קרא אלא לומר שהן לאב דהא דמקדשה בכסף גמר קיחה קיחה משדה עפרון [3] וי"ל דמ"מ מיתורא לא נאמר שהן של אב אם אין משמעות דקרא [4] דלקמן במסקנא אמרי' דהני תרי קראי לריכי: **ואימא** ה"מ קטנה. אע"ג דקרא אייתי בנערה דכתיב (דברים כב) וסקלוה ועוד דמוציא שם רע על הקטנה פטור [5] מ"מ י"ל דה"ק אם בתי נתתי לאיש הזה כשהיתה קטנה ועתה היא גדולה ופ"ת הא לקטנה לא אינטריך קרא דהשתא זנוי מזכין לה כסף קידושין מיבעיא דכה"ג אמרי' גבי מעשה ידיה בפרק נערה שנתפתתה (כתובות דף מז.) וי"ל דלא דמי דגבי מעשה ידיה ניחא כי כשמכרה מוכר מעשה ידיה שהרי למלאכתה נמכרת אבל קידושין לא שייכא [6] במכר אע"פ שיכול ליעדה היינו בכסף שנמכרה אבל בקידושיה ממש לא מצינו שום זכות לאב [7] ופ"ת הא אמרינן בפרק נערה (שם) שמעשה הבת לאב מדזכי ליה רחמנא למימסרה לחופה אע"פ שמבטלה ממלאכתה ופירש התם בקונטרס דזכי ליה רחמנא מדכתיב את בתי נתתי לאיש דמשמע כל נתינות אפילו מסירה לחופה ומאי רהיא אימא ה"מ קטנה אבל נערה לא כדאמר הכא וי"ל דהאי קרא את בתי נתתי ע"כ אייתי בנערה כדפרישית ונהי דלענין קידושין נוכל לפרש את בתי נתתי כשהיתה קטנה החופה א"א לפרש אלא בנערה דאי בקטנות א"כ היתה נשואה כשזינתה ודינה בחנק ולא בסקילה דעל זנות של קטנות לא מיחייבה [8]: **וכי תימא נילף מבושת ופגם.** תימה היכי בעי למימר נילף קידושין מבושת ופגם הא בושת ופגם לא ידעינן שהן לאב אלא מקידושין דאמר בסוף אלו נערות (כתובות דף מ:) דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין וכ"ת דע"מ מיהא דאי בעי מסר לה כשהיתה קטנה והיה עומד לה בושת זה אף בנערות א"כ גם כשהיא בוגרת יהא בושת ופגם של אב מהאי טעמא וי"ל דלא דמי בוגרת לנערות דהני דלא ילפינן מהפרת נדרים כולה מלתא לענין הא ילפינן אלא משום כח האב אלא ימי נערות כי ההיא דלקמן [9] ומה שימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה כו' ומנא לן הא דבגרות מוציא מרשות אב לקידושין ולכל דבר אי לאו דילפינן מהפרת נדרים מיהו לא נהירא כיון דבטעמא תליא מלתא דאי בעי מסר לה בקטנות כך שייך דבר זה לבגרות כמו לנערה לכן נ"ל לעיל ואימא ה"מ קטנה כלומר קטנה שייך לעשות אותו ק"ו דהשתא אביה מקבל קדושיה אי הי תשקול כספא כיון שאין לה כלל יד לקדש עצמה אבל נערה דאית לה יד אי הי תקדיש נפשה ותשקול כספא פירוש כיון דיש לה יד לקדש עצמה [10] יהיו הקידושין שלה אבל אמת הוא שגם כשהיא נערה אביה יכול לקדשה וכשאביה מקדשה אז יהיו הקידושין שלו והשתא ניחא קושיא דלעיל דקרא אייתי כשקדשה אביה והתם ילף בושת ופגם מקידושין שע"י אביה שהם של אביה והכא ה"ק וכי תימא נילף מבושת ופגם קידושין שע"י עצמה שיהא של אביה מבושת ופגם כי ודאי מקדושי אביה ליכא למילפינהו שאלו על ידה לגמרי הם אבל מתחילה הוה ילף בושת ופגם שאינו על ידה מקדושי אביה ובתר הכי איכא למילף מה שהוא על ידה ממה שאינו על יד אביה: יציאה

עין משפט נר מצוה

ט א ב מיי' פ"ג מהל' אישות הל"ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' ה:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ואין וכו' תאמר בתמה העבריה. ע"כ ע"ל דף טז סוף ע"ח:

מוסף תוספות

א. מקשו עליה בירושלמי ניחא כסף ושטר אלא ביאה מה כדון כלומר מה זכות יש לו לאב בביאה. ריטב"א. ב. פי' קמ"ל דכי היכי דזכי ליה רחמנא לאב כסף קדושין גופייהו זכי ליה מאי דאתי מחמתייהו. שם. ג. ומסתמא רב יהודה לא פליג אהך ברייתא דקיחה קיחה. תוס' הרא"ש ועי' שלמ"ל. ד. דאטו בשביל שאין אנו יודעים במה נדרוש הפסוק נאמר דאתא קרא יתירא ליתן ממון ראובן לשמעון. תוס' הרא"ש כתובות מו: ה. בתוס' הרא"ש כתוב אע"ג דקידושין נמי מפקיע במכירתה שיכול האדון לייעדה התם אין האב מקבל ממון תחת הקידושין שהארון מייעדה בכסף קנייתה. ו. בתוס' הרא"ש כתוב ע"כ בנערה איירי דאי בקטנה ווינתה קודם נישואין לאו בת עונשין היא ואי זינתה לאחר נישואין כי גדלה מיתתה בחנק. ז. והגר ילפינן לקידושי נע"ה בקדשה נפשה דהוי דאביה מבושת ופגם כי היכי דבו"פ דידיה ה"ה כסף קדושין אפי' כשנתקדשה ע"י עצמה. ריטב"א.

תוס' ר"י הזקן

לא מקניא נפשה. הלכך אע"פ שהיא רוצה להתקדש בפחות משוה פרוטה אין הקידושין כלום. והפקיעו תורת חליפין בקדושי אשה. דסיפא. דתני וקונה את עצמה בשני דרכים. ואין דבר אחר בורתה. על ידי מעשה הבעל או שהיא עושה לבעל. אבל מיתה מן שמיא מקנו לה. הא דתנן. בכתובות פרק נערה [מו, ב]. ויצאה חנם. באמה העבריה היוצאת מרשות אדון בסימנים כתיב. וקא דייק אין כסף לאדון ביציאה של זו אבל יש כסף לאדון אחר ביציאתה, ומאי ניהו אב, שיש לו קדושי כתו. ואימא לדידה. ודרוש הכי אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולידהי דידה. הני מילי קטנה. ואע"ג דקרא איירי בנערה דכתיב [דברים כב, כז] ואם אמת היה וסקלוה, וקטנה לאו בת סקילה היא, מ"מ מדכתיב נתתי כבר קאמר שקדשה כשהיא קטנה וכשבא לדין היא נערה. ואלא. סיומא דאתקפתא הוא. מבושת ופגם. דממונא הוא. שייך בגוייהו. שיש לו חלק בדבר ומשום הכי הוי דילייה.

מוסף רש"י

האב זכאי בבתו. בקטנות ובנערות, בקדושיה בכסף. שכסף קידושיה שלו, ובשטר. שאם קבל שטר לידוסין עליה הרי זו מקודשת, ובביאה. דאי לאומסרה לביאה לשם קדושין (כתובות מו:). אין כסף לאדון זה. בלאתה מרשותו, אבל יש כסף לאדון אחר. כשיוצאה מרשותו, ומאן ניהו אב. שאין אדון לבת ישראל אלא אביה מן מה שנמכרה לו (שם). ואימא לדידה. הוי יוקרא כי אמת לאמשמעין אתא שהיא נקנית לבעל בקדושי כסף, והכי תדרשיה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולעולם לידה הוי (שם). ואימא הני מילי. דאמרה תורה את בתי נתתי שבידו נתיתה, קטנה דלית לה יד. לקדש עצמה, ואע"ג דגבי מוציא שם רע כתיב והיתה נערה הוה, דלמא הכי קאמר את בתי נתתי בקטנותה ומתה נערה (שם). בנעוריה בית אביה. גבי נדרים כתיב ומיהו איכא למשמע מינה דבימי נעוריה תלאה הכתוב בבית אביה (שם מ:). את בתו לאמה. הקיש בת לאמה (שם). אלא בהפרת נדרים הוא דכתיב. אלא על כרחך מהתם לא מצי למילף

תורה אור השלם

1. כי יקח איש אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אם לֹא תִמְצָא חן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

2. וְאם שׁלֹשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף: שמות כא יא

3. וְאָמַר אבי הַנַּעַר אֶל הַזְּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וְשִׂנְאָהּ: דברים כב טז

4. אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת משה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לִבְתּוֹ בִּנְעֻרֵיהָ בֵּית אָבִיהָ:

במדבר ל יז

5. וכי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים:

שמות כא ז

(ו) כתובות מ: מו: מז., ז) ג"ז שם, ח) [כרכות יט: וש"נ], ט) [כרש"י רי"ף עוקי: לא מהגיו], י) [כרש"י רי"ף: מיכתב לה], כ) [כרש"י רי"ף: כסיוסלה], ל) [כתובות מז ע"ב], מ) [שמות כא], נ) [לקמן טו ע"ב], ס) [ועיין היטב בתוס' לחולין קיח: ד"ה חד למעוטי וכו'], ע) [כתובות פ"ד ה:], פ) [כתובות מ ע"ב], צ) [בדפו"ר: בכמיה], ק) [ד ע"ב], ר) [עי' לקמן מג ע"ב],

(א) רש"ל מ"ז [וכ"ה ברא"ש], ב) [לקמן יד.], ג) [לקמן ה. יד. סוכה כד:] ספרי פרשה כי תצא גטין כא: [דף פב. ד] כתובות מו: [דף פה: [לקמן י.] מוסבפתא דפוטה פפ"ב, ה) [בכתובות ליתא תיבת הכי] [וכן ליתא בכ"ו], ו) כתובות מ: מו: מז., ז) ג"ז שם, ח) [כרכות יט: וש"נ], ט) [כרש"י רי"ף עוקי: לא מהגיו], י) [כרש"י רי"ף: מיכתב לה], כ) [כרש"י רי"ף: כסיוסלה], ל) [כתובות מז ע"ב], מ) [שמות כא], נ) [לקמן טו ע"ב], ס) [ועיין היטב בתוס' לחולין קיח: ד"ה חד למעוטי וכו'], ע) [כתובות פ"ד ה:], פ) [כתובות מ ע"ב], צ) [בדפו"ר: בכמיה], ק) [ד ע"ב], ר) [עי' לקמן מג ע"ב],